

יורם שליאר - יו"ר הפ"י, פסיכולוג חינוכי ויועץ ארגוני

בעריכת נחמה רפאלי

שנים רבות עסקתי בחינוך, בעיקר בחינוך הבלתי פורמלי, מדריך נעורים בקיבוץ, מדריך גרעין, מדריך חברתי בהיאחזות נח"ל ולאחר מכן בהנהגת תנועת

הנוער העובד והלומד ברמה הארצית. במהלך לימודי התואר השני עבדתי כמורה ומחנך בבית הספר האזורי שלנו "הר וגיא", וזה היה הפרק הראשון שלי בחינוך הפורמלי. בלימודי התואר השני התקבלתי כאמור למגמה הקלינית חינוכית בחיפה,

ובאופן טבעי, בתום הלימודים, הנטייה שלי הייתה להתמחות בתחום החינוכי. סיבה נוספת שבחרתי בהתמחות החינוכית קשורה לדעתי בעובדה שמרבית עיסוקי בעבר היו בעלי אופי מערכתי, והפסיכולוגיה החינוכית כידוע היא במהותה מערכתית ומטבע הדברים נמשכתי לשם. זו גם הסיבה שבהמשך פניתי ללימודי ייעוץ ארגוני באוניברסיטת חיפה. מעבר לכך שאני עוסק בו זמנית בפסיכולוגיה חינוכית בשפ"ח מועצה אזורית מבואות החרמון ובייעוץ ארגוני בארגונים שונים, בעיקר ציבוריים, השילוב בין שני התחומים בתוך כל אחד מהעולמות מביא ערך מיוחד ללקוחות, ואם נוסיף לכך את שילוב הקולנוע - אזי נוצרת סינרגיה בלתי רגילה.

החיבור לקולנוע והאהבה הגדולה אליו מתחילים אצלי מגיל מאוד צעיר. אבי היה אחראי על הקולנוע במושב שבה גדלתי, וכבר מגיל צעיר עזרתי לו, ובעיקר לאחי הגדול, בחדר ההקרנה. בתחילה הורשתי רק לגלגל את הסרטים לאחור בתום ההקרנה, אך לא רחק היום שהורשתי להקרין בעצמי. ניחשתם נכון - הסרט "סינמה פרדיסו" נעשה ממש עלי. מאותה עת ואילך שימשתי כמסרטי בכל מקום שחייתי בו, ובעיקר בקיבוץ - מה שקראו אז "הסרטן של הקיבוץ". עם השנים נחשפתי לסרטים רבים, ולאט לאט התחלתי לצבור עוד ועוד כותרים. בתחילה בקלטות וידאו ובהמשך ב-dvd. כיום ספריית המכון מחזיקה כ-1000 כותרים, כולם עותקים רשמיים וחוקיים.

מהר מאוד גיליתי את העוצמה שבשימוש בקולנוע בתחומי ההדרכה, החינוך ולאחר מכן בפסיכולוגיה ובייעוץ הארגוני, והתחלתי לשלב קטעי קולנוע בהרצאותיי ובסדנאותיי. המשוברים החיוביים היו חד-משמעיים. מה העולם התיאורטי שמתקשר לטעמך עם השימוש בקולנוע ככלי

פניתי ליורם שליאר על מנת לראיינו לכבוד בחירתו ליו"ר הפ"י. כבר בראשית שיחתנו היה ברור לי שמדובר באדם מרתק בעל תחומי עיסוק ועניין מגוונים ומפתיעים במידה רבה.

ספר לנו מעט על הרקע המשפחתי והאישי שלך.

אני נשוי ליפעה, אבא לעומר, ליאור ויותם, וסבא לנועה ואיתי. נולדתי בשנת 1954 בבית החולים הסקוטי בטבריה וגדלתי במושב מגדל שלחוף הכנרת, מושבה חקלאית קטנה וקסומה באותם ימים. אבי יליד גרמניה ואמי ילידת לטביה. משפחתו המורחבת של אבי היו בין יהודי גרמניה שהעריכו נכון את הסכנה שבעליית הנאצים לשלטון שם ב-1933, והם עלו לארץ כגוש אחד בין השנים 1933 ל-1939. רוב משפחתה של אמי נספתה בשואה. בתום בית הספר היסודי שהיה אז במושב, יצאתי ללמוד חקלאות בבית הספר החקלאי בנהלל, שנים שהיו משמעותיות והן עיצבו את התבגרותי ואת חיי בכלל. את שירותי הצבאי התחלתי בגרעין נח"ל בקיבוץ מלכיה על גבול הלבנון - בשנת 1972, ובעקבות מלחמת יום כיפור שפרצה במהלך שירותי הסדיר עברתי הסבה לשריון. סיימתי קורס מפקדי טנקים וקורס קציני שריון ושמשתי כמ"מ טנקים. במילואים שימשתי כסמ"פ טנקים ולאחר מכן כפסיכולוג צבאי, בקבע בחטיבת הנח"ל ובמילואים בחטיבת שריון. את שירות המילואים סיימתי לפני מספר שנים בהתנדבות במכלול אוכלוסייה בפיקוד העורף.

לאחר שירות החובה חזרתי לקיבוץ שבו מילאתי תפקידים שונים בתחומי החינוך, הקהילה, המשק והכלכלה, ברובם בתפקידי ניהול. בין היתר ניהלתי את בית האריזה ובית הקירור לתפוחים שהיה אז בקיבוץ. הייתי מלגזן מומחה, תעודה שמתנוססת בגאוה עד היום בקליניקה שלי במטולה, בין יתר התעודות המקצועיות שלי. במלכיה נישאתי ליפעה שהצטרפה אלי לקבוץ וכאן גם נולדו שלושת בנינו.

בשנת 1984 יצאתי ללמוד פסיכולוגיה - תואר ראשון באוניברסיטת תל אביב ותואר שני באוניברסיטת חיפה במגמה הקלינית חינוכית. בתום הלימודים השתלבתי בשירותים הפסיכולוגיים של המועצות האזוריות גליל עליון ומבואות החרמון שבאצבע הגליל. בשנת 1999, לאחר 25 שנות חברות בקיבוץ ולאחר שמילאתי תפקיד של מנהל הקהילה בקיבוץ, עזבנו את מלכיה למושב מטולה, ואז גם הקמתי את המכון שלי - "מכון שליאר לפסיכולוגיה וייעוץ ארגוני בשילוב קולנוע".

כיצד הגעת בתחום העיסוק המקצועי שלך לשילוב המרתק של מקצוע הפסיכולוגיה החינוכית עם עולם הייעוץ הארגוני וכל זאת, בתוספת נופך מיוחד של המדיה הקולנועית.

נחמה רפאלי, חברת מערכת פסיכוארטואליה, פסיכולוגית שיקומית ורפואית מומחית ומדריכה שיקומית. המלצות על פסיכולוגים מעניינים או בעלי תפקיד מעניין אפשר להעביר במייל לנחמה רפאלי nechamaraph@gmail.com

ומקווה כל הזמן שבקרוב אכנס למשמעת יותר הדוקה.

טיפול והיישום שלו.

בדיעבד, שנים מאוחר יותר נחשפתי ל"גישת הלמידה החווייתית" של דייד קולב, וההבנות האינטואיטיביות והמעשיות שלי קיבלו גם תוקף מחקר-מדעי. העיקרון הבסיסי הוא שכל למידה יכולה, ואף רצוי שתעבור, דרך הרגש, ושלמידה רגשית-חווייתית מקבלת משמעות עמוקה יותר ונחרטת יותר בזיכרון מכל למידה אחרת. הקולנוע מספק את החוויה הרגשית ביעילות רבה בתנאי שהקטעים מאותרים בדיוק רב וברלוונטיות לנושא, דבר שמחייב שליטה רבה במדיה הזאת והיכרות מעמיקה עם סרטים רבים. כאמור, עיקר השימוש בקולנוע הוא בהרצאות ובסדנאות, אולם גם בטיפול הפרטי ובהדרכות ההורים אני מדי פעם ממליץ לצפות בסרט זה או אחר שהוא רלוונטי לטיפול או להדרכה. עם השנים פיתחתי מודל לעבודה נכונה עם קולנוע בסדנאות ממוקדות נושא ובטיפול שאותו אני מלמד למעלה מ-20 שנה בכנס הפסיכולוגים החינוכיים השנתי.

המכון שהקמתי מבוסס על גישת הלמידה החווייתית של קולב - לחוות-ללמוד-להמשיג-ליישם - וכל אנשי הצוות מחויבים להשתמש בקולנוע וכמובן לשלוט בתחום הן מהצד התוכני והן מהצד הטכני.

ספר לי על העבודה באקדמיה.

אני מלמד קבוצת פרקטיקום במגמה לפסיכולוגיה חינוכית במכללת תל-חי, ואני מוצא בכך סיפוק רב וגם סוג של שליחות, להעביר את הידע והניסיון שלי מהשדה ולהיות שותף ולו במעט להצמחת הדור הבא של הפסיכולוגים החינוכיים בארץ.

מעבר למגוון שקיים בעיסוק המקצועי שלך, אני מבינה שיש לך תחביבים

רבים עוד יותר וגם פעילות תרבותית חברתית ייחודית. ספר לנו עליהם.

ראשית, אני רוצה לציין שאני שייך לדור של "תבונת כפיים", שהולך כנראה ונעלם מן העולם לטובת אנשי מקצוע ספציפיים לכל עניין ועניין. שנית, מסלול חיי במושב ואחר כך בבית הספר החקלאי ולבסוף בקיבוץ חשף אותי לקשת רחבה ועשירה של תחומים טכניים ויצירתיים, ושלישית, נראה שאני ניחן ביכולות טכניות גבוהות מהטבע והגנטיקה. כל אלה מסבירים את קשת התחביבים שלי מעבר למקצוע הפורמלי כפסיכולוג ויועץ ארגוני. אכן יש לי תחביבים רבים. הראשון בהם הוא כמובן הקולנוע אך הוא לא היחיד. בחקלאות אינני עוסק עוד מטבע הדברים אבל אני מפצה את עצמי בתחום קרוב שהיה גם כן עיסוקי בעבר בבית הספר החקלאי ולאחר מכן בקיבוץ - גינון. אני אוהב ומתמצא בצמחי נוי ופרי ובמערכות השקיה ממוחשבות, ומטפח בכוחות עצמי את גינת הנוי ועצי הפרי הקטנה שלי מסביב לביתנו. לעולם לא תראי אצלי בחצר חברת גינון כלשהי. תחביבים נוספים הם קשת רחבה של עיסוקים טכניים, שרברבות וחשמל וקצת אלקטרוניקה, ולאחרונה התאהבתי בתחום הנגרות ואני הולך ובונה לעצמי נגריית חובבים קטנה שתהיה כנראה עיקר עיסוקי לכשאפרוש לגמלאות מן השירות הציבורי. ניתן לומר שגם תיקונצ'יקים כנראה לא תראי אצלנו בבית. בעניין הספורט, התפקוד שלי נמוך יותר, אני רוכב על אופני שטח אך לצערי הרבה פחות ממה שצריך,

גונב לאוזנינו שאתה מעורב גם בפעילות קהילתית במטולה.

בחרתי לתרום לקהילה גם בתחום הטבעי לי ביותר - הקולנוע. באצבע הגליל אין כלל בתי קולנוע למעט סינמטק בראש פינה. לפיכך יזמתי לפני 3 שנים הקמה של חוג קולנוע במטולה שפועל על "עקרון חכמת ההמונים" מתוך ההבנה שחוויה קולנועית נוצרת על ידי יוצרי הסרט אך גם על ידי צופיו. לא עוד מומחים והרצאות מבוא לפני הסרט, אלא שיח צופים בתום ההקרנה, בהנחייתו. שיח החושף את התובנות ונקודות המבט השונות המגוונות של הקהל. בשיתוף עם המתנ"ס המקומי והמועצה המקומית התחלנו בהקרנה של סרטי איכות אחת לשלושה שבועות. במפגש הראשון נכחו כ-20 צופים, ואולם מחודש לחודש בפרסום מפה לאוזן "חוג דרך סרט לקולנוע איכותי במטולה", כך שמו, הלך וגדל, והיום, שלוש שנים לאחר פתיחתו ולקראת פתיחת העונה הרביעית, מונה רשימת הפרסום בווטסאפ מעל 400 איש ואישה, ולכל הקרנה מגיעים בממוצע 150 צופים וצופות. החוג הפך לאירוע מרכזי באצבע הגליל ולאבן שואבת לאוהבי קולנוע איכותי מכל הגליל העליון ואף מרמת הגולן. ולאחרונה, לבקשת הקהל, אף הרחבנו מספר ההקרנות לפעם בשבועיים.

כיצד אתה מאזן את מעגלי החיים שלך?

העולם המודרני המערבי מתייחס לחמישה מעגלי חיים, לפחות, בחייו של אדם, ולא לשניים בלבד, עבודה ומשפחה. חמשת המעגלים הם: עבודה, משפחה, זוגיות, עצמי וקהילה. עם כל הקושי ומאבק הפרנסה והנסיעות הארוכות שלי אני יכול לציין בסיפוק רב את העובדה שאני מהמאזרים שעוסקים במה שהם אוהבים. אני פועל תחת העיקרון שהמרחק אינו מגבלה, ואני מגיע לכל מקום שבו אני מוצא את פרנסתי בתחום עיסוקי. אני מחלק את השבוע שלי בין הצפון לשאר הארץ כך שבתחילת השבוע ובסופו אני עובד ומנהל את השפ"ח במועצה האזורית מבואות החרמון שאליה שייכים כל המושבים של הגליל העליון, וכן מלמד במכללה ומקבל מטופלים בקליניקה במטולה. באמצע השבוע אני מחלק את זמני בהנחיית השתלמויות בבתי ספר שונים ובמרכזי פסג"ה ברחבי הארץ, בעיקר בשעות אחר הצהריים, ובמקביל, בשעות הבוקר, מייעץ ומלווה בתחום הארגוני והמערכתי בתי חולים, בית ספר לסייעוד, מכינה קדם צבאית וקהילות ועמותות במגזר הערבי, וכעת זהו גם הזמן שמוקדש לפעילות בהפ"י. בנוסף, בערבים מעת לעת אני נותן הרצאות משולבות קולנוע - מיותר לציין.

ממתי אתה מעורב בפעילות ציבורית במסגרת הפ"י?

פעילות בהפ"י החלה בתחילת שנות התשעים, מיד עם סיום לימודי וקבלתי כחבר בהפ"י. הייתי פעיל במאבק השכר הראשון של הפסיכולוגים החינוכיים והקמתי והובלתי עם חברים וחברות נוספים את "צוות הארגון" שדאג לכל הצד הארגוני של המאבק. בבחירות של אותה שנה נבחרתי כנציג של החטיבה החינוכית בוועד המרכזי ושימשתי

הפיצול בין החטיבות ובין ארגוני הפסיכולוגים השונים והגדלה מתמדת של מספר החברים בארגון. כל אלה מהווים תנאי בסיס ואדנים הכרחיים שיאפשרו לנו להגשים את היעדים האחרים שהצגתי וכל יעד אחר שנציב בפנינו כארגון.

כיצד אתה רואה את פני הפסיכולוגיה ומקומה בחברה בעתיד?

נראה שאין חולק על כך שהמציאות שבה אנו חיים רוויית מתחים ולחצים ומאבקי קיום, שלא לומר הישרדות, יומיומיים. וברור שבתוך מציאות זו לפסיכולוגיה תפקיד חשוב ומרכזי בשמירה על הרווחה הנפשית, ההסתגלות והתפקוד של הפרטים והחברה. התחומים השונים של הפסיכולוגיה היישומית מציעים קשת רחבה של סעדים ותמיכה ברבדים השונים של החיים, והפסיכולוגיה המחקרית חושפת ומציעה לנו כיוונים חדשים של הבנות שתתורגמנה להתערבויות אפקטיביות. אין לי ספק שהדרישה לשירותי המקצוע שלנו תלך ותגדל בעשורים הבאים במדינת ישראל. יחד עם זאת הבעיה היא שהיכן שיש ביקוש צומח היצע, וההיצע הזה במקרים רבים לא מקצועי ולא אפקטיבי, במקרה הטוב, ומזיק והרסני במקרה הגרוע. מעבר לתפקידנו להגן על המקצוע שלנו למען ציבור הפסיכולוגים והפסיכולוגיות, המשימה החשובה שלנו, שלא לומר "קדושה", היא להגן על הציבור מפני מתחזים, שרלטנים ומעלים באוב. חשוב להגביר את המודעות של הציבור להבדלים בין אנשי מקצוע כאלה לאחרים, ולהגדיל את המיומנות שלו לבדוק ולברר למי הוא פונה ומול מי הוא עומד, כדי שיוכל לבחור בקפידה בידי מי הוא מפקיד את רוחתו הנפשית.

כיו"ר הפ"י וכאדם, מה המוטו שלך?

ידידה טובה סיפרה לי לפני שנים רבות על הדרך שאביה, שהיה נגר, היה מלמד את השוליות שהגיעו ללמוד אצלו נגרות. השיעור הראשון היה: "כשאתה מנסה לנסר קרש, השתדל מאוד לחתוך אותו ישר, עקום זה יוצא לבד", והנמשל לענייננו הוא: כדי לעשות טוב צריך להשתדל הרבה ולהתאמץ מאוד, רע הוא תוצאה של מחדל והימנעות. זה אחד ה"מוטואים" שלי בחיים, ואת זה אני מביא איתי לכל מקום. ובאשר להפ"י - נצטרך להשתדל ולהתאמץ מאוד על מנת לאחד את הכוחות ולהתגבר על חילוקי הדעות שבתוכנו כדי להתמודד עם האתגרים והאיומים שעומדים בפנינו - לא נתאמץ, נגיע אל פי-פחת. ויש עוד ערך אחד שאני משתדל לחיות על פיו וגם להנחיל אותו לתלמידיי, והוא "צניעות": כל כמה שאנחנו יודעים ולומדים ומבינים ומקצועיים, חשוב שנזכור להיות צנועים. אין משום יותר מחמם לב שאני יכול לקבל בתום טיפול, התערבות, הכשרה או השתלמות מאשר "היית בגובה העיניים".

ועוד משהו חשוב בנימה אישית רגשית, היום, מקץ חצי שנה בתפקיד, אני מרגיש שבוועד המרכזי נמצאת חבורה מאוד מיוחדת, מחויבת ורצינית, דינמית ואחראית, דעתנית ומכבדת, ואני מאוד אופטימי שביחד נשיט את הספינה בבטחה ליעדיה. לא שלא תהיינה עוד סערות וטלטלות, אבל אני בטוח שנתגבר עליהן בהקשבה ובכבוד, ובעיקר ללא ענייני אגו.

בתפקיד למשך קדנציה אחת. כמה שנים לאחר מכן מוניתי לנציג הפ"י במועצת הרשות הלאומית למניעת סמים ואלכוהול ושימשתי בתפקיד במשך 18 שנים עד לסגירתה של הרשות לפני למעלה משנה. וכידוע, לפני מספר חודשים הצגתי את מועמדויותי לתפקיד יו"ר הפ"י ונבחרתי.

שתף אותנו בתובנות שרכשת מתוך הפעילות הציבורית לאורך השנים בהפ"י.

לאורך שנים רבות ראיתי את הפיצול ואת מאבקי הכוח בין החטיבות, ואת ההיחלשות של הפ"י כתוצאה מכך. ואולי החוויה האישית המייצגת ביותר עבורי היא שבכל שנות הייצוג שלי ברשות למלחמה בסמים, איש מעולם לא פנה אלי שאדווח לוועד המרכזי על פעילותי ומעשיי במועצה. יתרה מכך, ערב סגירת הרשות פניתי להפ"י בבקשה להציג את עמדתה נגד סגירת הגוף החשוב הזה, אך קולה של הפ"י לא נשמע בסופו של דבר בנושא. ספק אם מחאה כזאת הייתה מונעת את התהליך שהועבר כשינוי חוק, אבל חשוב היה בעיניי שקולה של הפ"י יישמע. לשמחתי, היום, בסבב החדש של פעילותי בהפ"י, אני פוגש רצון רב של כל השותפים לשים את הפ"י על המפה באופן שלא יתיר מקום לספק שזהו הארגון היציג של הפסיכולוגים בישראל, ורצון להביא את הפ"י לידי ביטוי בכל עניין ונושא שרלוונטי להתייחסותנו והתערבותנו, בקול רם וברור ואחראי.

מה האג'נדה שלך כיו"ר הפ"י, אילו דברים נראה לך שחשוב לקדם במסגרת הפ"י?

כאשר הגשתי את מועמדויותי לתפקיד יו"ר הפ"י הצגתי חמש מטרות חשובות שהצבתי לעצמי להשיג אם אבחר:

1. שיפור מעמדה של הפסיכולוגיה הציבורית במדינת ישראל והגברת המודעות בציבור לערך המוסף הייחודי שלנו על פני פרופסיות קרובות.
2. מאבק על שיפור תנאי העבודה שלנו, ביחד עם חטיבת הפסיכולוגים בהסתדרות המח"ר והתנועה לפסיכולוגיה ציבורית וארגונים רלוונטיים נוספים. אני רואה חשיבות עליונה בחיזוק הקשר ושיתוף הפעולה בשילוב הכוחות להצלחת המשימה.
3. איחוד הכוחות בין החטיבות בהפ"י לכדי כוח אחד, מאוחד, מגובש וחזק שיוכל להתמודד בהצלחה רבה יותר עם המשימות הניצבות בפנינו כפרופסיה.
4. חיזוק מעמד מקצוע הפסיכולוגיה בארץ, הגברת ההשפעה של הפ"י וההנחה שלה בחברה ובמציאות הישראלית בכלל, ובתחום ההסדרה והחקיקה בפרט.
5. הגנה על המקצוע מפני מטפלים לא מוסמכים או בעלי הכשרה מועטה.

ככל שאני צולל לתוך התפקיד אני משוכנע יותר ויותר שהבחירה ביעדים אלה היא נכונה ואף הכרחית, בחינת "מה שראיתי משם אני רואה גם מכאן". הדבר היחיד שאולי הייתי משנה הוא את סדר העדיפויות, הגם שהרשימה לעיל בנויה על פי סדר עדיפות. מה שנראה לי כעת חשוב בסדר עדיפות גבוה הוא פעולה נמרצת לאיחוד הכוחות בהפ"י, הקטנת